

לשכת הרבנות אלעד

בראשות המרא דאתרא הגאון ר' מרדכי מלכא שליט"א
בד"צ אלעד * בתי הוראה * שרותי דת * רישום נישואין
נשיא וראש מוסדות "אור המלך"-אלעד

רשת מעונות יום, רשת גני ילדים, ת"ת "דרך המלך", ת"ת "פרי תואר", ישיבה קטנה "אורחות יהודה"
רשת כוללים "לקח טוב", מרכז שיקומי "אור המלך", קופת "מפעל החסד" אלעד

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

עיר התורה שקרובה אליך

המלך

פרשת ויחי

תורה

השלום והאחזקות כלי מחזיק ברכה

בראשית פרק מו (ג) וַיִּקְחוּ יוֹסֵף אֶת עֲצֵיהֶם אֶת אֶפְרַיִם בְּיָמֵינוּ מִשְׁבֵּמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וְאֶת מְנַשֶּׁה בְּשֵׁמֶלְכוֹ מִיְמֵינֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּשֶׁב אִלָּיו: (יד) וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל אֶת יָמֵינוּ וַיֵּשֶׁת עַל רֹאשׁ אֶפְרַיִם וְהוּא הִצְעִיר וְאֶת שְׁבֵמֶלְכוֹ עַל רֹאשׁ מְנַשֶּׁה שֶׁכָּל אֶת יָדָיו כִּי מְנַשֶּׁה הִבְכּוֹר: (יז) וַיֵּרָא יוֹסֵף כִּי יֵשִׁית אָבִיו יָד יָמֵינוּ עַל רֹאשׁ אֶפְרַיִם וַיִּרְעַב בְּעֵינָיו וַיִּתְנַבֵּךְ יָד אָבִיו לְהִסִּיר אֶתָּה מֵעַל רֹאשׁ אֶפְרַיִם עַל רֹאשׁ מְנַשֶּׁה: (יז) וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָבִיו לֹא כֵן אָבִי כִּי זֶה הִבְכּוֹר שֵׁים יְמִינֶךָ עַל רֹאשׁוֹ: (יט) וַיִּמָּאן אָבִיו וַיֹּאמֶר יָדְעֵתִי בְּנֵי יָדְעֵתִי גַם הוּא יִהְיֶה לָעַם וְגַם הוּא יִגְדֹל וְאוֹלָם אֲזוּזֵי הַקָּטָן יִגְדֹל מִמֶּנּוּ וְוָרְעוּ יִהְיֶה מִלֵּא הַגּוֹיִם: (כ) וַיְבָרְכֶם בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּךָ יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר יִשְׁמַךְ אֱלֹהִים כְּאֶפְרַיִם וְכַמְנַשֶּׁה וַיֵּשֶׁם אֶת אֶפְרַיִם לְפָנֵי מְנַשֶּׁה:

שאלות

א { יש לשאול על יעקב אבינו מדוע בירך אותם בכך יברך ישראל ישמך אלוקים כאפרים וכמנשה, הוריש וציוה לכל הדורות הבאים אחריו כאשר יברך אב את בנו תהיה הברכה שיהיו כדוגמת אפרים ומנשה שהם נכדיו, והלא היה מן הראוי להנציח ברכה זו כדוגמת אחד מבני יהודה המלך או ישכר עמוד התורה או יוסף הצדיק הלא דבר הוא, או להנציח את האבות שכדוגמתן ישאפו להיות?

ב { זאת ועוד מדוע הוסיף בסוף דבריו וישם את אפרים לפני מנשה הרי כבר סופר על ששיכל ידיו ואמר שאפרים יהיה יותר גדול ואף בפועל הקדימו בברכה ומה הצורך בכפל הלשון שנראה מיותר?

ג { מהו הלשון שאמר ויברכם ביום ההוא?

ד { מדוע אמר פעמיים לאמור ופעם בכתיב מלא ופעם בכתיב חסר?

ה { עוד שואל הזוהר הרי פתח בויברך את יוסף וסיים בברכת אפרים ומנשה ואילו ברכת יוסף לא נאמרה?

ז { מדוע פתח ויברכם בלשון רבים ואח"כ אמר בכך בלשון יחיד ולא בכם בלשון רבים, וכן לשון ישמך?

ח { כתיב ויברכם ביום ההוא אך לא כתב מה בירכם אלא במה יברכו בני"י את בניהם והיכן ברכתם?

ט { מדוע צריכים בני ישראל לברך את בנם כאפרים וכמנשה הרי כיון שאפרים הוא הגדול עדיף שיברך רק כאפרים?

ברכת כהנים

והנראה לכאור העניין בהקדם שמצינו מעין הדבר הזה אצל אהרון ובניו שזכה אהרון שברכת ישראל תהיה על ידו ובניו כמ"ש במדבר פרק ו (כב) וַיִּדְבֹר יְקֹנֶק אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (כג) דְּבַר אֶל אֶהֱרֹן וְאֶל בְּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְבָרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם: (כד) יְבָרְכֶךָ יְקֹנֶק וַיִּשְׁמְרֶךָ:

לשכת הרבנות אלעד

בראשות המרא דאתרא הגאון ר' מרדכי מלכא שליט"א
בד"צ אלעד * בתי הוראה * שרותי דת * רישום נישואין
נשיא וראש מוסדות "אור המלך" - אלעד

רשת מעונות יום, רשת גני ילדים, ת"ת "דרך המלך", ת"ת "פרי תואר", ישיבה קטנה "אורחות יהודה"
רשת כוללים "לקח טוב", מרכז שיקומי "אור המלך", קופת "מפעל החסד" אלעד

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

עיר התורה שקרובה אליך

(כה) יָאֵר יִקְנֶךָ פְּנֵי אֱלֹהֶיךָ וַיַּחַנְךָ: (כו) יִשָּׂא יִקְנֶךָ פְּנֵי אֱלֹהֶיךָ וַיִּשֶׂם לְךָ שְׁלוֹם: (כז) וַיִּשְׂמוּ אֶת שְׁמֵי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֶבְרַכְכֶם:

והשאלה מדוע זכה אהרון ויוצאי חלציו להיות מקור הברכה לדורות לכלל ישראל?

לשמוח בטובת חברו

אולם התשובה לכך אמר שלמה המלך משלי פרק כב (ט) טוב עין הוא יברך פי נתן מלחמו לְקָל: ובגמרא דרשו חז"ל במסכת סוטה דף לח ע"ב אמר ריב"ל אין נותנין כוס של ברכה לברך אלא לטוב עין, שנאמר [משלי כב] טוב עין הוא יבורך כי נתן מלחמו לדל, אל תיקרי יבורך אלא יברך. והנה מצינו אצל אהרון שנאמר בשמות פרק ד (יד) וַיִּתֵּר אֶף יִקְנֶךָ בְּמִשְׁהָ וַיֹּאמֶר הֲלֹא אֶחָיֶךָ הֲלוֹי יְדַעְתִּי פִּי דָבָר יְדַבֵּר הוּא וְגַם הִנֵּה הוּא יֵצֵא לְקַרְאֲמֶךָ וְרָאֶה וַיִּשְׂמַח בְּלִבּוֹ: זאת אומרת הקב"ה גילה למשה רבנו מה שאתה חושש שאחיד הגדול יקנה בך תדע לך שההפך ישמח בגדולתך ולא יקנה בך. כאשר ישנם באדם מידות טובות כאלו שהוא מסוגל לשמוח בגדולת חברו למרות שלמראה עיניו לו מגיע משפט הבכורה רק אדם כזה יכול לברך את כלל ישראל, כיון שלא יתכן שאדם שיברך את חברו שיהיה יותר טוב ממנו או יצליח יותר ממנו כי הקנאה אוכלת את ליבו וממילא הברכה אינה ברכה, נמצא שיסוד ושורש הברכה נעוץ באהבת הזולת אהבה אמיתית ולא מתוך סיבה חצונית ובלעדי זה אינו ראוי לברך וברכתו חסרת ערך, ולכן זכה אהרון ויוצאי חלציו לדורות להיות מקור הברכה לישראל.

אהבה התלויה בדבר בטלה

וכבר אמר התנא במסכת אבות פרק ה משנה טז כל אהבה שהיא תלויה בדבר בטל דבר בטלה אהבה, ושאינה תלויה בדבר אינה בטלה לעולם, איזו היא אהבה התלויה בדבר זו אהבת אמנון ותמר, ושאינה תלויה בדבר זו אהבת דוד ויהונתן: זאת אומרת כאשר האהבה היא אמיתי אין סיבה שתפר את אותה אהבה לעומת אהבה שנובעת מתוך סיבה וחשבונות הרי בהסתלק הסיבה בטלה האהבה, וממילא גם בזמן שיש אהבה אינו אוהב באמת אלא אוהב את עצמו להשיג את מטרתו והמדד לזה כאשר יראה בגדולת חברו וישמח וזו תכונת אהרון הכהן.

גדולת אפרים ומנשה

בדומה לכך ניתן לבאר מה שהתחולל עם אפרים ומנשה בעצם מנשה היה משנה לאביו מלך מצרים וחי בעושר ובכבוד מלכים לעומת אפרים שישב ולמד עם סבו תורה ולא עסק כלל בענייני המלוכה ובודאי לא היה לו את המעמד החברתי שהיה למנשה, כך שאפרים יש לו מה לקנות מאחיו, אולם מנשה אין לו מה לקנות כי זו הדרך שבחר והוא מרוצה ממצבו הטוב, אך באותו יום שיעקב רוצה לברכם ויעקב שיכל את ידיו בכונה ואף אמר בפירוש ליוסף ידעתי בני ידעתי שמנשה הוא הבכור אך אחיו הקטן יהיה גדול ממנו, אין ספק שכל המעמד הזה שנעשה באותו יום ראוי לגרום למנשה קנאה גדולה מאחיו הקטן כי ידעו ערכן של ברכת האבות, ולמרות הכל לא התחולל שום שינוי והרגיש יעקב עד כמה גם מנשה יש בו את אותה תכונה שאין בו קנאה ואדרבא שמח בגדולת אחיו כמעשה אהרון כלפי משה, נמצא שלא רק

לשכת הרבנות אלעד

בראשות המרא דאתרא הגאון ר' מרדכי מלכא שליט"א

בד"צ אלעד * בתי הוראה * שרותי דת * רישום נישואין

נשיא וראש מוסדות "אור המלך"-אלעד

רשת מעונות יום, רשת גני ילדים, ת"ת "דרך המלך", ת"ת "פרי תואר", ישיבה קטנה "אורחות יהודה"

רשת כוללים "לקח טוב", מרכז שיקומי "אור המלך", קופת "מפעל החסד" אלעד

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

עיר התורה שקרובה אליך

אפרים אשר כבר ידע יעקב מזמן שיש בו את אותה תכונה שהרי למד איתו וראה שאינו מקנה מאחיו ושמה בהצלחתו ומעמדו, אלא התברר שגם מנשה טבוע בו המידות הטובות האלה, לכן אמר יעקב ביום ההוא דוקא ויברכם את שניהם **בך** יברך ישראל **ישמך** בלשון יחיד, בזכות ששניכם כאיש אחד באהבה ובאחדות ושמחים כל אחד בטובת אחיו, תזכו שכלל ישראל לדורותיו יברכו את בניהם כדוגמתכם במידות טובות כאלה ובאהבת איש את רעהו באחדות ואין ברכה גדולה מזו שכולם יתברכו בכם.

וישם את אפרים לפני מנשה

ובזה יובן כפל הלשון לכן הוסיף יעקב לנמק מדוע הנציח לדורות שכל אדם יברך את בניו כדוגמתם ולא כיתר השבטים או האבות וגם מספיק שיברכו שיהיה כאפרים הגדול והחשוב, אלא כונתו בהמשך דבריו כאומר ואם תשאל למה דוקא כדוגמתן הטעם בגלל וישם את אפרים לפני מנשה ולמרות זאת שררה האהבה בניהם ולשניהם אותן מידות נפלאות של אחדות וראויין שיתברכו בהם. ואילו אצל האבות היה פילוג יצחק וישמעאל ויעקב ועשיו והשבטים עם יוסף ואילו אצל אפרים ומנשה מנצחים את שורש הברכה וכמאמר התנא **במסכת עוקצין פרק ג** אמר רבי שמעון בן חלפתא לא מצא הקדוש ב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום שנאמר (תהלים כ"ט) ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום:

מדוע ברכת כהנים נאמרה בלשון יחיד

נמצא מחנה משותף בין מעשיהם של אפרים ומנשה לאהרון עם משה ולכן גם ברכת הכהנים נאמרה בלשון יחיד למרות שמתחיל בלשון רבים כה תברכו את בני"י אומרים יברכך וישמרך וכו' בלשון יחיד כי אין אפשרות שתשרה הברכה אלא כאשר כל אחד שמח בחרו ויש בניהם אהבה ואחדות אמיתי כאיש אחד בלב אחד ורק אז שורה בהרכה וההצלחה בכלל ישראל.

קריאה לתושבי עירנו

ובזאת אני פונה לכלל תושבי העיר ובפרט לבני קיהלתנו אנא כל צואתו של מרן פה"ד רבנו עובדיה יוסף זצ"ל היא ללכד ולאחד את כל הלבבות ולהרים יחד את קרנה של תורה וזו חובתנו ובפרט בעת הזאת אשר לצערנו רבו המחלוקות בישראל דבר המעכיר את תדמית עולם התורה חובה כפולה ומכופלת על כל אשר לאל ידו לעשות להרבות אהבה ואחדות כי לא נחרב ביהמ"ק אלא בעבור שנאת חנם ויבנה בזכות אהבת חנם ב"ב "אמן".

החותם בברכת שבת שלום ומבורך

בידידות ואהבה

מרדכי מלכא